

Kannibalens historie

//

//]]]]> //]]>

BOKOMTALE: C?t?lin Avramescu har dyppet pennen i blod og skrevet historien om kannibalismen i vestlig tenknings historie i en [bok](#) som her er lest i sin oversetting til engelsk språk.

Av Lars J.

Avramescu gjør straks klart at dette selvsagt ikke er en bok om hva kannibalisme i seg selv er eller har vært. Det ville vært for råflott. Snarere skal det handle om hvilken rolle antropofagi har spilt som motiv opp gjennom moderne politisk tenknings historie. Kannibalens aktualitet på denne tiden skrev seg fra europeernes skildringer av Amerika og nye tanker om statens eksistensgrunnlag. Kannibalen kunne nemlig bli gjenstand for forestillingskraften og til en figur som teorien måtte bryne seg mot. Spesielt er Avramescu opptatt av naturrettsenkningen, i hovedsak den store tradisjonen hvor vi finner Hobbes, Grotius, Pufendorf med flere, men indeksen over tekster er rik og omfatter Platon, Marquis de Sade, Diderot, Freud med fler.

Boken begynner til vanns med kapitlet «A Hobbesian Life Raft» og dilemmaet om hva man skal gjøre ved sydhavsforliset og eneste tilgjengelige føde er ens reisekamerat. Men dette er det da noe

kjent ved? Starter ikke også Foucaults [*Histoire de la folie*](#) med en seilas – de gales seilas? Allusjonen peker mot Avramescus egen arbeidsmetode. Her er nemlig plotet: Det var en gang da kannibalen levde side om side med den politiske klokskap, der den politisk-juridiske teori hele tiden måtte bryne seg på kannibalens utfordring. Var kannibalen en del av den naturlige lov, var menneskeheten virkelig et universelt genus?

//

//]]]]> //]]>

Avramescu vil vise hvordan kannibalen var en teoretisk figur som hele tiden levde side om side med moderne politisk tenkning med alle de ambivalente holdninger til naturretten dette ledet til. Dette frem til et visst punkt i historien, hvor først en snusfornuftig tenkning satte spørsmålsteget ved antropofagiens utbredelse. Så kom en klinisk fase, som peker frem mot våre dager, og som har forvaltet kannibalen bort sammen med de gale. Akkurat denne siste etappen i kannibalismens historie er nok ikke veldig godt tekstlig belagt av Avramescu, og den tar form av en Foucault-eksegese uten videre interesse. La oss glemme Foucault og hans dårer her, men i stedet se hva Avramescu gjør med kannibalene i den tidlige moderne fasen.

Kannibalen er noe av en subversiv figur hos Avramescu. Kannibalen som teoretisk konstruksjon utfordrer her den politiske orden, men faktisk også det Avramescu tar som den førmoderne administrering av kroppen, nemlig Kirken med sin reinkarnasjonslære. Avramescu holder opp kannibalen som et motiv ut fra hvilket vi kan lese antitesen til den moderne statens forvaltningsregime og kroppsdisiplinering.

Boken er full av interessante tilfeller, og det må fremheves i hvilken utstrekning Avramescu har benyttet slikt kildemateriale. Her dynges det virkelig opp tekststeder, selv om det stedvis går ut

over en mer tydelig sammenfatning. Vi finner for eksempel en beskrivelse av hvordan kannibalisme kunne være et problem for kirkefedrene når de forlærer kjødets gjenoppstand: For hva med de frelste som skal gjenoppstå, men hvis lemmer ligger i maven på en kannibal?

Derimot går det galt, og dette er dessverre en konsekvent last ved boken, når Avramescu tillegger kannibalen en altfor overdrevet subversivitet, som i denne påstanden:

The cannibal, as a conceptual person, is more dangerous than all the critics of Christianity because he claims for himself an extraordinary power over the circulation of atoms, upon which God will have to intervene with infinite power.

De logiske implikasjoner er mulige, men dette er skrevet uten noen som helst historisk målestokk. Som boken gir belegg for, har nok kannibalen vært en figur man har tenkt og kjempet mot i politisk teori, men den privilegerte plassen Avramescu synes å rydde for kannibalen virker ofte tilgjort. Det er noe med størrelsesforholdet som ikke stemmer her. Han er gjerne for brå med å få tekstmateriale som omhandler primitivisme og generelle teorier om naturtilstanden til å se ut som det i ypperste forstand gjelder antropofagi. Dette gjør han gjerne ved å feste seg ved talemåter, som han tar inntekt for sin historie.

Det får dessuten være måte på hvor mange ganger Avramescu kan slippe unna med at enkelte forfattere ikke nevnte antropofagi av «taktiske grunner» og likevel utlede hva de «egentlig» brant inne med om kannibalen. Dette gjelder blant annet Hobbes, som Avramescu dessuten har syndet mot ved å ikke gjengi den helt vesentlige distinksjonen mellom naturlig rett og naturlig lov. Det blir derfor etter hvert mer vanskelig å ta på alvor at kannibalen virkelig var en så sentral figur som det Avramescu vil ha oss til å tro. Til slutt blir vi ikke lenger så skremt når kannibalen, gjerne brått etter de lengre utredningene om naturtilstanden, dukker opp i teksten: Vi vet det er en figur som spreller med Avramescu trekkende i trådene.

Foruten å belegge kannibalens privilegerte posisjon i tidligmoderne tekning, vil Avramescu bevege leseren, og bokens patetiske spiss er det følgende: «Together with the sanguine figure of the cannibal disappears a style of philosophical argument, leaving behind an imagination that is the poorer.» (Side 3.) Som vi lærer mot bokens slutt, medførte oppkomsten av den moderne stat i siste instans en fortrenkning av kannibalen. «This is the moment at which the cannibal disappears as a subject of the science of moral order, because he has been eclipsed by the State, the new agent of absolute cruelty.» (Side 262.)

Ifølge Avramescu kan den moderne stat som konstruksjon problematiseres ved den metode som består i å bruke kilder fra dens konstituerende fase. Dette er en fase hvor kannibalen, som den mest prominente av naturtilstandens beboere, levde i et inkludert, ambivalent forhold til naturretten og samfunnskontrakten. Men nøyaktig hva er det Avramescu ser, som er så storartet ved denne tapte erfaringen i tenkningens historie? Er det rett og slett voldsmonopolet han vil diskutere? Er det den tidlige moderne erfaring av et slektskap med kannibalen han lengter etter, eller er det kanskje

den kulinariske biten?

Dessuten, det Avramescu vel egentlig har gjort, er å finne opp naturtilstanden på nytt ved å skyve en av dens mange beboere, kannibalen, foran seg. Det er for den saks skyld heller ikke lett å se hva kannibalen i Avramescus fremstilling qua fortærer av menneskekjøtt rent kvalitativt tilfører begrepet om mennesket i naturtilstanden, som jo selv er kjent stoff. I dette henseende gir boken oss få innsikter i kannibalisme, og jeg anbefaler heller lese [Arts nummer om kannibalisme](#) (nr. 4, 1993). Ernæringens metaforikk og fordøyelse som epistemologi er vi kjent med, og det vi kan kalle de mer psykososiale funksjoner av kannibalisme som en tæring av den andre, blir der redegjort for og diskutert.

Anmeldt:

C?t?lin Avramescu

[*An Intellectual History of Cannibalism*](#), oversatt fra rumensk av Alistair Ian Blyth

350 sider. Princeton University Press, 2009